ف، هیرمند ۲۰۱۱/۰۵/۱۰

اثـرات وخـیـم حقـوقی امحـــای
اسامه بن لادن برای پاکستان

قبل از پرداخت به نگارش ابعاد حقوقی پیامد های کشته شدن بن لادن، سزاوار آن میدانم تا بینش و نگرش عمیق و نقادانهٔ کاندید اکادمیسین، عالیجناب سیستانی گرامی را در کالبد شگافی بازی های شیادانهٔ حکمرانان پاکستان مورد تحسین و تمجید قرار بدهم، این تعمق و تأمل ایشان از عشق وحس مسؤولیت به وطن ما افغانستان عزیز می آید.
در این نگارش تنها وضعیت و پیامد های حقوقی وجود و محوه اسامه بن لادن در پاکستان مورد مداقه قرار گرفته است، ولی بعضاً جهات سیاسی موضوع بنا به مناسبت مسأله نیز مورد توجه قرار گرفته اند.
اگر حکمروایان نظامی و ملکی پاکستان به این گمان به سر ببرند که در دنیای حایز فضای باز کنونی قواعد و شیوه هایی نه خواهند بود که با آن، وجود رهبر القاعده و جابجایی مکانی و زمانی موصوف را در قلمرو تحت حاکمیت پاکستان مورد پیمایش و سنجش قرار بدهد، در اندیشهٔ عبثی به سر برده اند، زیرا حالا دنیا با اسباب اثباتیهٔ که در پیش روی خود دارد، نمیتواند غیر از این بی اندیشد که حاکمیت پاکستان از وجود بن لادن در خاک اش اطلاع داشته و تعمداً محل رهایش و اختفای خاص، در مکان خاص و با نگهبانان خاص برای وی فراهم کرده بودند، این بار واقعه خود کلید همه قواعد و شیوهٔ طرح موضوع را در اختیار گذاشته است.
و اما چرا حاکمان پاکستان با دست پاچگی در تقلا اند تا چهرهٔ عریان ایشان را در رویداد، با تجاهل به اینکه از همه چیز بی خبر بوده اند، بپوشانند؟ چرا پاکستان میخواهد دلیل آوری کند که در قضیهٔ حضور و سقوط بن لادن غافل و بی اطلاع بوده است؟ ولو این دلیل آوری با آبرو ریزی و هذیان گویی توأم باشد، زیراعواقب و پیامد های ناشی از وضعیت رویداده چندان مساعد نخواهند بود و این مطلب را مقامات پاکستانی خوب میدانند که اثبات واقعیت کمک، حفاظت، معاونت، اختفا و نگهداری اسامه بن لادن بطورعمدی توسط دستگاه های امنیتی و غیر امنیتی متعلق به دولت پاکستان عواقب سخت ناگوار و مصیبت بار را در برخواهد داشت، به همین خاطر است که مقامات مسؤول پاکستانی برای جلوگیری از وضعیت ناگوار به هر وسیله و دلیلی تمسک می جویند تا از مضار و مصایب آن جلوگیری کنند.
افشای قضیهٔ حضور چند سالهٔ اسامه بن لادن در پاکستان مسؤولیت های متنوع حقوقی را به رهبران سیاسی و نظامی پاکستان متوجه خواهد ساخت و اثرات وعکس العمل در برابر این مسؤولیت و مقصر بودن پاکستان از جانب جامعهٔ بین المللی حتماً با بی تفاوتی توام نه خواهد بود، و این مسؤولیت ها چه ها باشند ؟
مسؤولیت های دارای ماهیت جزایی ، متکی براصول علوم جزایی اختفا وپنهان کردن مجرم ومعاونت و فراهم آوری شرایط و امکانات لازم برای ارتکاب یک عمل جرمی باوی، مساعدت برای فاعل جرم در ارتکاب یک فعل جرمی، مصون و مخفی کردن عمدی یک مرتکب جرم از تعقیب و به محاکمه کشانی او، به ویژه که جنایت ارتکابی از نوع جرایم علیه بشریت و کشتار دسته جمعی افراد بشر باشد، همه افعال متذکره جرم تشخیص شده و افراد مرتکب آن، ولو در هر مقام اداری و نظامی نصب باشند، مستوجب تعقیب و مجازات شناخته میشوند، پاکستانی ها با حفاظت، معاونت و نگهداری اسامه بن لادن و فراهم نمودن شرایط ضروری و لازم ادامهٔ اقدامات مجرمانهٔ بعدی اش، از یک سو در مخفی نمودن ایده ساز واقعهٔ ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ اقدام کرده و از سوی دیگر در این مدت او را از تعقیب و به محاکمه کشانی مصون و در امان نگه داشته اند. برعلاوه در فاصلهٔ سال های ۲۰۰۵ تا اپریل ۲۰۱۱ که اقامت و اختفای بن لادن در ایبت آباد پاکستان قبول گردیده است، چندین حادثهٔ خونبار دیگر نیز توسط القاعده ارتکاب یافته که بن لادن به حیث مسؤول آن تنظیم در طراحی و صدور امر اجرای آن ذیسهم دانسته می شود، در این حوادث، پاکستانی ها شرایط اساسی و لازم ارتکاب افعال مجرمانه را برای اسامه بن لادن تأمین نموده اند، زیرا اسامه نمیتوانست بدون آزادی و بدون در دسترس قرار داشتن ابزار های مانند کامپیوتر، انترنت، تیلفون و مصونیت کامل از هر نوع تهدید گرفتاری و از دست دادن آزادی وحیات با اطمینان خاطر به عملیات مجرمانهٔ خود ادامه بدهد و این همه وضعیت و شرایط مناسب و مساعد به برکت ذیسهم بودن دستگاه های امنیتی وغیر امنیتی دولت پاکستان برای موصوف فراهم گردیده بود و اگرنه بن لادن در وضعیتی قرار نمیداشت تا توطئه های سال های (۲۰۰۵ تا اپریل ۲۰۱۱) را اداره و هدایت کند، سهم داشتن مراجع پاکستانی در تأمین امنیت و اختفای بن لادن به نحوی مسؤولیت این مقامات را در دوسیهٔ ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ نیویارک هم تسری میکند.
مراجع تعقیب این جرایم در گام نخست ارگان های قضایی ملی هر کشور می باشند، در صورت عدم توانایـــی این ارگان ها و یا شک و تردید در اجرای صادقانهٔ عدالت توسط ایشان، در ایفای این وظیفه، موضوع، توسط دیوان جزای بین المللی یا (icc) مورد تعقیب و رسیدگی قرارگرفته میتواند، ولی عوامل موثر در احالهٔ چنین قضایایی به

افغان جرمن آنلاین تاسو په درنښت همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادښت: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولـئ

آن دیوان تمایلات سیاسی است که میتواند عنصر تسریع کننده در احاله دوسیه شمرده شود و یا یک عنصر باز دارنده و مانع رسیدگی به حساب بیاید. قضیهٔ کشف حضور بن لادن در ابیت آباد پاکستان از نوع قضایایی به شمار میرود که طالع خیلی خیلی ناچیز در راه پیدا کردن به مراجع قضایی را دارا میباشد، عبور از کج راه های سیاسی برای چنین دوسیهٔ نهایت دشوار و پیچیده خواهد بود.

مسؤولیت های ناشی از تعهدات دو جانبه و چند جانبهٔ بین المللی : این مسؤولیت زمانی اعتبار پیدا میکند که قبلاً در یک سند حقوقی الزام شده باشد و یا هر دو طرف بدون الزام شدن مسؤولیت، آنرا بپذیرند و یا این مسؤولیت در یک معاهدهٔ بین المللی از قبل تعریف و معین شده باشد، در حقوق بین الملل طرح مسؤولیت و نحوهٔ رسیدگی به آن به این امر تعلق میگیرد که مسؤولیت مطروحه ناشی از یک اختلاف قابل ارجاع به قضاوت است یا مسؤولیت ناشی از یک اختلاف غیر قابل ارجاع به قضاوت، در حالت اولی موضوع به مراجع ذیربط بین المللی ارجاع شده میتواند در حالیکه در نوع دوم آن اختلاف و مسؤولیت ناشی از آن از طرق سیاسی و دیپلوماتیک حل و فصل می شود.

در موارد نظیر موقف پاکستان و قضیهٔ کشف موجودیت اسامه در خاک آن کشور، دشوار است تعهداتی را دریافت که در آن از قبل چنین تخطی های را برشمرده و مسؤولیت های آن را معین نموده باشند، اما بازهم قواعدی وجود دارند که در همچو حالات رهگشا می باشند، در قرار داد ها، تعهدات، توافقات و تفاهمات، حال درهر سطحی که مورد تأیید طرف ها قرار گرفته باشند، عنصری که در همهٔ اینها مطرح بوده و از آن حساب خواهی شده میتواند عنصر حسن نیت است، این عنصر موثقیت و اعتبارهر عهد و قولی را ضمانت خواهد کرد، حسن نیت، راستکاری و پابندی به تعهدات عقد شده را از طرف ها تقاضا دارد و تحقق خالصانهٔ محتویا ت عهد را از همه جوانب می خواهد وحسن نیت تأکید دارد که جوانب به مندرجات تعهد باورمند بوده و هرگز خلاف آن اقدام نکنند و از مفاد آن تخطی نورزند، حال اگر چنین تخطی از جانب یکی از اطراف متعهد سر بزند، چه خواهد شد، چه عکس العملی در برابر آن منجانب طرف یا سایر اطراف تعهد به عمل خواهد آمد؟ پیامد ساده و اولی این وضع قطع مشارکت طرف متخلف در عهد نامه خواهد بود، یعنی او حضور خود را در میان متعهدین از دست خواهد داد، این قطع مشارکت و بطلان حضور با عواقب متعدد نه چندان گوارا همرا خواهد بود: محروم شدن از حقوق ناشی از قرارداد، این حقوق که حذف خواهند شد چه را شامل خواهند گردید، کمک های اقتصادی و اجتماعی و باز سازی کننده و حذف قسمی و یا کلی کمک های بشری که مستقیماً به دولت مربوط پرداخت میشده است، همچنان کمک های نظامی که قرار است از سوی دولت های متعهد به مبارزه علیه تروریزم ، بر اساس فیصله های شورای امنیت سازمان ملل متحد، تعهدات منطقوی و تعهدات دو جانبه میان پاکستان و ناتو و پاکستان و امریکا می بایستی ایفا گردد، به دلیل قاطع « نقض حسن نیت و تخطی صریح از تعهدات» اصولاً مورد تحذیف و تحریم قرار گرفته میتواند. مبرهن است دولتی که در یک تعهد امنیتی خیلی گستردهٔ مجادله علیه تروریزم سهم گرفته و ظاهراً در آن ابراز وفاداری نیز می نماید، با بروز واقعهٔ ابیت آباد مدارک انکار ناپذیرهمکاری با تروریست ها را از خود به جا میگذارد، در چنین حالت تحول یافته چگونه میتوان به پرداخت امدادها به وی مکلف بود و خویش را به توانمندی اقتصادی و نظامی آن پابند دانست.

اینها حد اقل اثرات حقوقی در وضعیت پاکستان بعد از بن لادن هستند، که اگر سیاست های مبارزه علیه تروریز صادقانه به ارزش های انسانی این پیکار مهم باورمند باشد، چنین پاسخ مناسبی به صورت عادی اتخاذ خواهد شد.

اثرات غیر مستقیم حقوقی ناشی ازخیانت به حسن نیت و کذایی بودن موقف پاکستان در پیمان مبارزه علیه تروریزم، این خواهد بود که سایر دولت های که طرف یک تعهد با پاکستان اند به عهد و قول مقامات پاکستانی باور نخواهند کرد بخصوص در امور امنیتی، سرمایه گذاری و سایر عرصه ها پاکستان به حیث یک کشور ریا کار اعتماد خود را کاملاً به باد داده است.

نگرانی از امنیت دستگاه ها و تسلیحات اتومی پاکستان مسألهٔ دیگری است که پروژهٔ صلاحیت مداخلهٔ در این عرصه را برای اعضای سازمان ملل متحد به ویژه اعضای شورای امنیت آن سازمان به طور جدی مطرح خواهد کرد، این معضله پس لگدی دفاع خام وغیر قابل قبول پاکستان در بی خبری از حضور بن لادن در آن جا منشه میگیرد، نطاق وزارت دفاع افغانستان به صورت معقولی مطرح کرد که اگر پاکستان از حضور بن لادن درخاکش بی خبر بوده پس چنین دولتی **چگونه مدعی است که قابلیت و کفایت تأمین امنیت مطمئن دستگاه ها و ذخایر تسلیحات اتومی خود را خواهد داشت، این وضعیت باعث نگرانی جدی میباشد. دول متحابه و پابند به مبارزه علیه تروریزم، در صورت لزوم، به خاطر صلح و امنیت بین المللی متکی به فقرهٔ ۷ مادهٔ ۲ و مواد مندرج در فصل هفتم، مخصوصاً مادهٔ ۴۲ این فصل منشور سازمان ملل متحد، میتوانند دست به اقداماتی بزنند که حراست امنیت بین المللی به آن نیازمند باشد یعنی به هر وسیلهٔ محافظت و مواظبت تسلیحات اتومی پاکستان را تحت پوشش جامعهٔ بین المللی قرار بدهند.**

گرچه جهان از وجود دوگانگی (deualisme) در دولت پاکستان آگاه است که ملکی ها، دیموکراسی پاکستانی را «تمثیل» میکنند و نظامی ها هم مصروف « تأمین امنیت! » می باشند، ولی هیچگاهی این دوگانگی را نمیتوان عامل اصلی نزدیکی سازمان های تروریستی و مقامات پاکستانی دانست، در فرهنگ سیاسی پاکستانی عسکریت منبع الهام نیکویی هاست، نظامی ها در آن کشور همیشه مؤفق شده اند تا نیات و اغراض ایشان را جامهٔ مقدس پوشانیده و مردم پاکستان را بفریبند، نظامی ها مؤفق بوده اند مردم را، حتی در ناخواستنی ترین امیال خویش وسوسه نموده و در عقب

افغان جرمن آنلاین په درښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادښت: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په خیر و لولئ

خود بکشانند، جنرال های پاکستانی با شعار های فریبنده و تصنعی ملی و مذهبی گاهی احساسات ناسیونالیستی مردم را تا سرحد خود بزرگ بینی و حس نفرت در برابر هندی ها بر انگیخته و از آن بهره برده اند، به همین گونه از احساسات پاک مردم در پشتی بانی از امیالی که هرگز ماهیت مشروع اسلامی نداشته است سوء استفاده نموده اند.
این جنرال ها برای پول و قدرت به هر ارزشی وهر اصلی خیانت کرده اند، دوگانگی در حاکمیت پاکستانی ها دلیل برائت برای هیچ یک از طرف ها، نه ملکی و نه نظامی ها، شده نمیتواند، گرچه واقعهٔ ایبت آباد اختلافات این دو را خوب دامن زده است، طوریکه ملکی ها سعی میکنند در برابر سؤالات ثقیل ژورنالیست ها نظامی ها را سپر بلا بسازند. مردم وعناصر متجدد پاکستان در این بازار مکاره، که هر حقیقت مسلم و اعتبار آن درحاله ای از شک و ابهام قرار داده شده است، برای خویش حق اطلاع داشتن از هر واقعیت متعلق به وطن ایشان را قایل بوده و از مقامات خواهان تحقق این حق میباشند.
رویداد حضور و کشته شدن اسامه بن لادن در ایبت آباد پاکستان عواقب چند بعدی خود را به مرور زمان تبازر خواهد داد، تثبیت جنایت کاران کمک کننده به القاعده و مجازات و تنبیه آنان، خیانت مقامات پاکستانی به آرمان های متحدین اش و مخصوصاً خیانت به خون هزاران انسان بی گناه، که در فعالیت های تروریستی سازمان های انسان کش حیات خویش را از دست داده اند، و اغوا و فریب خود مردم مظلوم پاکستان، که حقوق و حیثیت ایشان در این گیر و دار لطمه دیده است ثمرات واقعهٔ ایبت آباد هستند که حقوقاً تقصیرهای جدی را متوجه مقامات پاکستان خواهند ساخت.

پایان

افغان جرمن آنلاین په درښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادښت: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په خیر و لولـئ